

לפי שאמר המזמין בלבו: אורח זה מצוי הוא בבית המלך, וידע ליה מלכא [המלך מכירן], ועל ידי כך מיסתפי [מתירא בעל הבית] שמא יודע למלך שהרגו, ולכך לא קטיל ליה [ושוב לא יהרגנו].

וזה היתה גם כוונת יעקב, שרצה לאיים על עשו ולהודיעו שהוא רגיל לראות פני מלאכים, ומתוך כך יתירא עשו ממנו ולא יהרגנו.

סימן לאמרותיו של רבי אלעזר בענין חנופה: א. אף; ב. עובר; ג. גיהנם; ד. בידו; ה. נידה; ו. גולה; אמר רבי אלעזר:

א. אף: כל אדם שיש בו חנופה מביא חרון אף לעולם. שנאמר "וחפני לב ישימו אף".

ולא עור, אלא שכל מי שיש בו חנופה, אין תפלתו נשמעת. שנאמר "לא ישועו כי אסרם"! כשיבואו עליהם יסורים, לא תועיל להם שוועה. (13)

ואמר רבי אלעזר:

ב. עובר: כל אדם שיש בו חנופה, אפילו עוברין במעי אמן מקללים אותו.

שנאמר: "אומר לרשע צדיק אתה, יקבוהו

שנאמר: "לא יקרא עוד לנבל נדיב, ולכילי לא יאמר שוע", "כילי" היינו מי שמתאוה לשנות יין תדיר, מלשון "כלתה נפשי", ולעתיד לבוא לא יחניפו לו, ולא יקראוהו "שוע". (11)

ומדלעולם הבא נאמר לשון לאו ואיסור על חנופה, מכלל דבעולם הזה שרי להחניף.

רבי שמעון בן לקיש אמר: מחכא ילפינן שמותר להחניף לרשע בעולם הזה:

ממה שאמר יעקב לעשיו: "כי על כן ראית פניך בראות פני אלקים ותרצני", שראית פניך חשובה לי כראית פני המלאך, ולהחניף לעשו נתכוין.

ופליגא רבי שמעון בן לקיש על מה דאמר רבי לוי.

דאמר רבי לוי:

לא נתכוין יעקב להחניף לעשו בכך; (12) אלא משל של יעקב ועשו, למה הדבר דומה?

לאדם שזימן את חברו אליו, והכיר האורח בו שהזמינו לפי שהוא מבקש לחורגו, אמר לו האורח: טעם תבשיל זה שאני טועם עכשיו, הרי הוא כתבשיל שטעמתי בבית המלך! ובכך הציל את עצמו ממיתה.

11. נתבאר על פי רש"י כאן, אך בישעיה לב פירש רש"י: כילי: רמאי נוכל חורש רעים; שוע: לשון ארון, שהכל שועין ופונין אליו.

13. כי גם תפלתו נחשבת כאילו היא חנופה, כי אין תפילה אלא מעומק הלב, ואין עומק הלב למחניף, שאין דבריו אלא מן השפה ולחון, מהר"ל.

12. רש"י; ומהרש"א כתב, דאף לרבי לוי החניף יעקב לעשו כדי לפייסו, אלא שלא החניף לו בדבר לא אמיתי, אלא שהזכיר לו האמת שרגיל בראית מלאכים כדי לאיים עליו. וכענין המשל,